

Üniversite Öğrencilerinin Çokkültürlülük Bağlamında Toplumsal Farklılıklara Bakışı: Fakülte, Cinsiyet ve Ebeveyn Eğitimi Değişkeni Bazında Bir Araştırma*

DOI: 10.26466/opus.393969

*

Gizem Senem* - Arda Arıkan**

*YL Öğrencisi. Akdeniz Üniversitesi, S. B.E., Sosyoloji Anabilim Dalı, Antalya/ Türkiye

E-Posta: ggsenem@gmail.com

ORCID: [0000-0002-2511-0535](https://orcid.org/0000-0002-2511-0535)

**Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fak., İngiliz Dili ve Edebiyatı Bö. Antalya/ Türkiye

E-Posta: ardaari@gmail.com

ORCID: [0000-0002-2727-1084](https://orcid.org/0000-0002-2727-1084)

Öz

Antropolojik açıdan çokkültürlülük bütün endüstri-sonrası toplumlar için tarihsel bir gerçekliktir. Özellikle günümüz toplumlarına bakıldığında bir toplumun homojen olma iddiası artık inandırıcılığını yitirmiştir. Özellikle genç kuşakların internet sayesinde farklı ulus, kültürel grup ve bireylerle etkileşim içinde olması, hem bugün hem de gelecekte toplumsal farklılıkları deneyimlemenin yeni bir boyut kazanacağını göstermektedir. Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin toplumsal farklılıklara bakışını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Bu amaca uygun olarak öğrenim gördükleri fakültelerden rastlantısal olarak seçilmiş 155 kız 133 erkekten oluşan toplam 288 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anket soruları öğrenim görülen fakülte, cinsiyet ve ebeveynlerin öğrenim durumu değişkenleri bazında ele alınmıştır. Cinsiyet değişkeni, çalışmaya dâhil edilen ifadelerle göre çoğunlukla anlamlı farklılık göstermiştir. Çalışma sonunda kız öğrencilerin toplumsal farklılıklara yönelik görüşlerinde daha açık ve hoşgörülü olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte de değişken olarak önem arz etmiştir. Son olarak da, öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumları ve öğrencilerin görüşleri arasındaki ilişkide anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Çokkültürlülük, Farklılıklar

** Bu çalışmadan, 25-29 Ekim 2017 tarihleri arasında düzenlenen II. Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi'nde sunulan "Üniversite Öğrencilerinin Çokkültürlülük Bağlamında Toplumsal Farklılıklara Bakışı: Fakülteler, Cinsiyet ve Ebeveyn Eğitimi Değişkeni Bazında Bir Araştırma" başlıklı bildiriye yararlanılmıştır.*

University Students' Opinions on Social Differences within the Context of Multiculturalism: Focus on Faculties, Sex and Parental Education as Major Variables

*

Abstract

Multiculturalism is a historical and anthropological reality for all post-industrial societies. Today, a closer look at social structures shows that a possibility for living in a socially homogeneous society has lost its credibility. As younger generations are in constant interaction with other individuals from different nationalities or ethnic groups through the Internet, it can be estimated that experiencing social differences will gain a new momentum in the future. Hence, this study was conducted in order to collect the opinions of university students on social differences. A total number of 288 students (155 girls and 133 boys) from various faculties of Akdeniz University filled the questionnaire previously prepared for another study and the results were analyzed on three variables, namely, faculties studied, sex and parental education. Results showed that sex, as a variable, varied significantly as girls were found to be more open to social differences. The variable of faculties in which the students studied was also found to have effect on students' opinions. Lastly, parental education showed differences among students' opinions on social differences.

Keywords: Differences, Multiculturalism, Sex

Giriş

Yeryüzünde var olan kültürel çeşitlilik kimi zaman saygı görmüş, kimi zaman da çeşitli erk gruplarının çıkarlarına ya da varlıklarına tehdit olarak görülüp bastırılmış ya da yok edilmiştir. Örneğin, tarihin yok edilen insan, kültür ve dil sayısı bakımından en büyük kıyımını Amerika'nın keşfinden sonra Avrupalıların yapmış olduğu bilinmektedir (Arikan, 2015). Buna karşın, günümüzde var olan toplumlara bakıldığında homojen bir toplumsal yapı anlayışının geçerliliğini yitirdiği görülmektedir. Birçok kültürün birlikte yaşaması anlamına da gelen çokkültürlülük, birkaç istisna dışında bütün toplumlar için artık tarihsel ve antropolojik bir gerçekliktir (Ergil, 1995). Strauss'un 'toplumdan söz etmek ötekinden söz etmektir' söylemi, kültürel çeşitliliğin aynı zamanda 'öteki' kavramı üzerinden vurgulanmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. 'Biz' yanı başımızda var olan 'Öteki'yi insanlık tarihinin başından beri korkulacak, en azından onun müphem varlığı karşısında önlem alınması gereken bir varlıkmiş gibi gördüğümüz muhakkaktır. Örneğin Julia Kristeva bunu Freud'un izini sürerek insanların kendi içlerindeki yabancıya atıfla açıklamaya çalışır. Ona göre yabancı bizim içimizde yaşar ve her birimizdeki farklılık bilinci oluştuğunda yabancı ortaya çıkar, herkes kendini yabancı olarak değerlendirirse de kaybolur (Özçalık, 2008). Kolektif kimlik olgusunun da bu noktada çokkültürlülük bağlamıyla ilişkili olduğunu görmekteyiz. Cohen (1999) de kültürün ortak bir kimlik oluşturmadaki önemini altını çizerken tekbiçimli bir kültürel varlıktan söz edilemeyeceğine de işaret eder.

Toplum bilimlerinde üretilmiş çokkültürlülükle ilgili alanyazına baktığımızda çokkültürlülük bağlamında tartışmaların 1990'lı yıllarda büyük bir artış gösterdiğini görmekteyiz. Batı'da kültürel çeşitliliği ifade etmek için başlangıçta Latince kökene sahip *pluri* (çokluk) kavramı kullanılırken daha sonraları bu kavramın yerini nicel çokluk içerisindeki nitel çeşitlilik, farklılık anlamlarını da içeren *multi* kavramının kullanımı yaygınlaşmıştır (Anık, 2012). Terminolojik bu çeşitliliğe karşın çokkültürlülük kavramı yeni bir kavram olmakla birlikte bu olgu aslında pek de yeni sayılmaz. İnsanlık tarihi boyunca kültürel anlamda sürekli bir etkileşim ve değişim süreci görülmektedir ve bu süreç içinde çeşitli kimlik oluşumları, birliktelikler ve karşıtlıklar ve ya melez durumlar da oluşmuştur.

Çokkültürlülük artık toplumlardaki çoğul olma durumunu değil, toplumun kültürel yaşantısını düzenlemede kullanılacak bir siyaset anlayışını işaret eder. Resmî politikalara baktığımızda, çökmüş Sovyetler Birliği'nde ya da bugünkü Amerika Birleşik Devletleri'nde, kökenleri itibariyle değişik etnik grup ya da uluslara mensup insanların bir arada yaşaması zorunluluğunun çeşitli kültür şekillendirici politikaları da beraberinde getirdiğini görmekteyiz. Bu iki ülkedeki deneyimler, aslında çokkültürlülük kavramının siyasal sonuçları açısından da oldukça öğretici olmuştur. Toplumun çok kültürlü olduğu gerçeğini hak arama mücadeleleri, mahkeme kararları ve yasa değişiklikleri sonucunda bireysel özgürlükler çerçevesinde ele alan Amerika Birleşik Devletleri hem siyasal bütünlüğünü hem de bireysel özgürlükleri koruyan bir çizgi izlemiştir. Buna karşılık Sovyetler Birliği, bireysel özgürlükleri hemen hemen yok sayarak sürdürdüğü baskıcı kültür politikaları çerçevesinde özellikle ekonomik zorlukların da etkisiyle dağılıp tarihe gömülmüştür. Sovyetler Birliği deneyimi bize, bireysel özgürlüklerin güvencede olmadığı sistemlerde farklı kültürel kimliklerin korunmasının ve geliştirilmesinin ister üniter ister federal devlet yapıları çerçevesinde olsun, olanaklı olmadığını da göstermiştir (Kongar, 1997).

Çokkültürlülüğü farklı insan gruplarının birlikte barış içinde yaşaması için gereken politikaların üretilip uygulanması gibi yalın bir şekilde düşündüğümüzde böylesi bir anlayışın bireyler tarafından özümsemesi bu amaca hizmet eden politikaların ve uygulamaların başarıya ulaşmalarında birincil rol oynamaktadır. Bu çalışmada da, farklı bölümlerde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin çeşitli konulardaki hoşgörü düzeyini ve yaşamlarını bu etkenler altında nasıl şekillendirdiklerini öğrenme amaçlanmaktadır. Belirleyici noktalardan biri de aile fertlerinin-ebeveynlerin- tutumları ve düşünceleriyle, bireylerin bu düşüncelere bağlı kalıp kalmadıklarıdır. Bu ölçek çalışması sonuçları, katılımcıların bireysel olan farklılıklar da dâhil olmak üzere toplumsala yansıyan farklılıkların cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi değişkenlere ne kadar bağlı olup olmadığını da göstermesi açısından önem taşımaktadır. Araştırmada, dil, din, etnik özellikler, bedensel farklılıklar, bireylerin toplumdaki konumları (hükümlü ya da engelli olmak gibi) gibi toplumsal görünümle ilgili ifadelerle yer verilmiştir. Çalışmada cevap aranan araştırma soruları şu şekilde sıralanabilir:

1. Hangi bireysel ve toplumsal özellikler toplumsal farklılıkları oluşturmaktadır?
2. Üniversite öğrencileri sosyal farklılıkları hangi kaynaklardan öğrenmektedir?
3. Öğrencilerin belirli türdeki toplumsal farklılıklara yönelik tutumları nasıldır?
4. Üniversite öğrencileri tarafından algılanan farklılıklara karşı öğrencilerin ailelerinin ve toplumsal çevrelerinin tutumları nasıldır?

Yöntem

Katılımcılara 40 maddeden oluşan bir ölçek uygulanmıştır. Uygulanan ölçek daha önce Arıkan ve Çetintaş (2013) tarafından geliştirilerek uygulanmış bir ölçektir. Veriler 155 kız 133 erkek toplam 288 katılımcıdan beşli Likert tipi sorularla toplanmıştır. Kayıp veri olmaksızın uygulanan anketlerin tamamı kullanılabilir olarak belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar SPSS 22.0 programı ile değerlendirilmiş, araştırmanın sonucunda elde edilen verileri ortaya koymak için yüzdelerden yararlanılmıştır. Sonuçlar belirli başlıklar altında toplanmıştır. Ayrıca çalışmaya dâhil edilecek sonuçlar, yalnızca araştırmanın ana konusuyla ilgili olan ve ölçekte adları geçen en uç bireylere yönelik öğrencilerin görüşlerini yansıtmaktadır. İfadelere ilişkin tüm seçimler ve ölçekler incelemeye dâhil edilmemiş, yalnızca değişkenlerin çarpıcı farklılıklarını yansıtacak olanlar çalışmada değerlendirilmiştir.

Katılımcılar

Çalışmaya katılan üniversite öğrencileri Akdeniz Üniversitesi'nin Edebiyat, Tıp, Mühendislik, İlahiyat, Eğitim, Fen ve Güzel Sanatlar fakülteleri ile BESYO ve Teknik Bilimler MYO'nda öğrenim görmekte olan toplam ve rastlantısal olarak seçilen toplam 288 öğrenci oluşturmuştur. Ölçeğin uygulandığı öğrencilerin sayısı, birimler bağlamında, özellikle değişkenlerin çarpıcı sonuçları ortaya koyması amacıyla birbirine yakın tutulmuştur. Edebiyat fakültesi öğrencilerinin diğer birimlere göre sayıca

biraz fazla olması öğrencilerin çalışmaya katılmadaki yoğun isteklerinden kaynaklanmıştır (bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Katılımcıların öğrenim gördükleri fakülterlere göre dağılımı

Fakülte	f	%
Edebiyat	40	13,9
BESYO	33	11,5
Tıp	30	10,4
Mühendislik	30	10,4
İlahiyat	30	10,4
Eğitim	31	10,8
Fen	32	11,1
Güzel Sanatlar	30	10,4
Teknik Bilimler	32	11,1
Toplam	288	100,0

Bulgular

Bu bölümde, bulgulara ilişkin tablolar ve tablolarla ilgili açıklamalar sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların öğrenim gördükleri fakülteye göre 'Halkımızın en önemli ortak özelliği Müslüman olmalarıdır' ifadesi hakkındaki görüşleri

Fakülte	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
<i>Edebiyat</i>	17,5	10	20	27,5	25,0
<i>BESYO</i>	36,4	39,4	6,1	15,2	3,0
<i>Tıp</i>	10,3	10,3	51,7	20,7	6,9
<i>Mühendislik</i>	3,3	20	43,3	23,3	10
<i>İlahiyat</i>	16,7	43,3	10	26,7	3,3
<i>Eğitim</i>	3,3	6,7	53,3	30,6	6,1
<i>Fen</i>	12,5	18,8	15,6	18,8	34,4
<i>Güzel Sanatlar</i>	3	4	46,3	33,3	13,3
<i>Teknik Bilimler</i>	15,6	56,3	3,1	18,8	6,3
Toplam	13,3	22,7	28,7	24,5	10,8

Tablo 2'ye bakıldığında din ile ilgili ifadeye yönelik farklı fakültelerden öğrencilerin cevapları görülmektedir. BESYO ve Teknik Bilimlerde ağırlıklı olarak *katılıyorum* cevabı görülürken, Mühendislik, Tıp, Güzel Sanatlar fakültesinde cevapların çoğu *kararsızım* şeklinde verilmiştir. İlahiyat fakültesi öğrencilerinin neredeyse yarısı (f= 13) *katılıyorum* cevabı verirken diğer tüm cevaplarda da yakın yüzdelik dağılım göstermiştir. Dağılıma bakıldığında Türk halkının en önemli ortak özelliğinin Müslümanlık olduğunu düşünen öğrenciler yoğun olarak BESYO (% 75,8), Teknik Bilimler (% 71,9) ve İlahiyat fakültesinde (% 60) öğrenim görmektedir. Bunun tam karşısında ise Eğitim (% 10) ve Güzel Sanatlar fakültelerindeki öğrenciler bulunmaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna göre 'Ailem evleneceğim kişinin farklı bir dinden olmasını hoş karşılamaz' ifadesi hakkındaki görüşleri

Anne Eğitim	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
İlköğretim	35,3	25,7	16,3	13,4	9,3
Lise	15,7	19,2	21,3	26,3	17,5
Üniversite	23,7	8,4	28,8	16,9	22,2
Toplam	28,9	20,9	19,9	16,7	13,6

Tablo 3'e bakıldığında öncelikle annenin öğrenim durumunun öğrencilerin farklılıklara bakışını etkileyip etkilemediği görülebilir. İlk/orta öğretim mezunu annelere sahip öğrenciler ailelerinin farklı dinden bireylerin evlenmesini hoş karşılamayacağını düşünmektedir (% 61) ve bunu da üniversite mezunu annelerin çocukları (% 32,1) takip etmektedir. Lise mezunu olan ebeveynlerin ise üniversite mezunu ebeveynlere göre daha hoşgörülü oldukları cevaplara bakılarak söylenebilir. Annelerin mezuniyet durumuna baktığımızda gördüğümüz bu sonuçlar bize resmî öğrenim süresi en az olan annelerin çocuklarının ailelerinin farklı gruplar arası evlilikleri kabul etmeyeceklerine inandıklarını göstermektedir diyebiliriz.

Tablo 4. Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre 'Ailem evleneceğim kişinin farklı bir dinden olmasını hoş karşılamaz' ifadesi hakkındaki görüşleri

Cinsiyet	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Kadın	29,2	18,8	20,8	15,6	15,6
Erkek	28,5	23,3	18,7	18,2	11,3
Toplam	28,9	20,9	19,9	16,8	13,5

Cinsiyet değişkeni ele alındığında ise, açık uçlu sorular sorulmadan ebeveynlerin katılımcılar üzerindeki etkisinin ne derece olduğunu saptamak güçtür (Tablo 4). Ancak toplamda verilen cevapların arasında fazla fark olmaması annelerin eğitim düzeyi ve ifade arasındaki ilişkide bir farklılık yaratmamaktadır. Yine de bu ifadeye verilen yanıtlar öğrencilere göre ailelerin farklı dinden bir eşe sıcak bakmayacaklarına inandıklarını göstermektedir. Kız öğrencilerin *kesinlikle katılıyorum* ve *katılıyorum* cevaplarının (% 48) erkek öğrencilere (% 51,8) göre daha fazla olması cinsiyet değişkenine göre kız çocukların ailelerinin daha çok hoşgörülü olduklarına inandığını göstermesi açısından önemlidir.

Tablo 5: Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre 'Cinsel kimliklerimiz bizi birbirimizden farklı kılan en önemli özelliğimizdir' ifadesi hakkındaki görüşleri

Cinsiyet	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Kadın	12,5	16,4	15,8	29,6	25,7
Erkek	12,8	11,3	6,8	49,6	19,5
Toplam	12,6	14	11,6	38,9	22,8

Cinsel kimlikler konusunda *katılmıyorum* ifadesi kız öğrencilerde de (f=45) erkek öğrencilerde de (f=66) en çok işaretlenen kısım olmuştur. Yine ardından *kesinlikle katılmıyorum* ölçeği de kız öğrencilerde (f=19), erkek öğrencilere (f=17) oranla en çok işaretlenen ikinci kısım olmuştur. Buna göre kız öğrencilerin cinsel kimliklere karşı olan tutum ve anlayışının (% 28,9) erkek öğrencilere göre (% 24,1) farklı olduğu sonucu çıkarılabilir. Ayrıca bu farklılıkla da görülüyor ki cinsiyet, bu ifade için anlamlı değişkendir (Tablo 5).

Tablo 6: Katılımcıların öğrenim gördükleri fakülte değişkenine göre 'Eşcinsel bir arkadaşım olmasını istemem' ifadesi hakkındaki görüşleri

Fakülte	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Edebiyat	15	10	5	22,5	47,5
BESYO	31,3	12,5	15,6	12,5	28,1
Tıp	10	10	36,7	10	33,3
Mühendislik	10	16,7	13,3	16,7	43,3
İlahiyat	33,3	20	16,7	3,3	26,7
Eğitim	10	6,7	13,3	30	40
Fen	15,6	6,3	9,4	12,5	56,3
Güzel Sanatlar	6,7	3,3	20	10	60
Teknik Bilimler	43,8	6,3	12,5	25	12,5
Toplam	19,6	10,1	15,4	16,1	38,8

Eşcinsel arkadaş edinimiyle ilgili özellikle göze çarpan Güzel Sanatlar, Edebiyat, Mühendislik, Eğitim ve Fen fakülteleri olmuştur. Bu fakültelerde en çok dilime sahip *kesinlikle katılmıyorum* ifade olmuştur. Teknik Bilimlerde *kesinlikle katılıyorum* neredeyse yarı yarıya (f=14) işaretlenmiş ve diğer ifadelerle arasında ciddi oranda bir fark vardır. Ancak İlahiyat Fakültesi ve BESYO'nda en yüksek oran *kesinlikle katılıyorum* olmasına rağmen tam zıttı olan *kesinlikle katılmıyorum* ifadesiyle arasında belirgin bir farklılık görülmemektedir. Tıp fakültesi öğrencileri ise eşcinsel arkadaş edinme konusunda en kararsız görüşte olan kısımdır. Eşcinsel bir bireyle arkadaş olma fikrini hoş bulmayan öğrenciler en çok İlahiyat

fakültesinde (% 53,3), Teknik Bilimler YO'nda (% 50,1) ve BESYO'da (% 43,8) öğrenim görmektedir. Bu grubun tam karşısında ise Tıp (% 20) ve Güzel Sanatlar (% 10) fakültelerinde öğrenim gören öğrenciler bulunmaktadır.

Tablo 7: Katılımcıların babalarının öğrenim durumuna göre ' Ailem evleneceğim kişinin engelli olmasını hoş karşılamaz' ifadesi hakkındaki görüşleri

Baba Eğitim	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
İlköğretim	8	16,8	25,6	20,8	28,8
Lise	2,7	9,4	32,4	21,7	33,8
Üniversite	2,2	14,7	22,8	23,9	36,4
Toplam	4,8	14,3	26,5	21,9	32,5

Öğrenciler, evlenecekleri kişinin engelli olmasının babalar tarafından nasıl karşılanacağı konusunda *katılmıyorum* ve *kararsızım* tercihlerinde yoğunlaşmışlardır. İlk/orta öğretim mezunu babalar için *kesinlikle katılmıyorum*, ikinci olarak da *kararsızım/bilmiyorum* yanıtları ağır basmıştır. Lise ve üniversite mezunu ebeveynlerdeki ölçeklere göre verilen cevaplar dengesiz bir dağılım göstermektedir. Ancak öğrencilerin evlenecekleri kişilerin farklı dinden olmasıyla ilgili verilen cevaplarla, engelli olmasıyla ilgili verilen cevaplar birbirinin neredeyse tam tersidir. Bu durum ebeveynlerin fiziksel farklılıklara karşı geliştirilen hoşgörünün daha fazla olduğunun göstergesidir.

Tablo 8: Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre ‘T.C. vatandaşı olup ‘benim ana dilim Türkçe değil’ diyen biri arkadaşım olamaz’ ifadesi hakkındaki görüşleri

Cinsiyet	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Kadın	14,3	6,5	12,3	25,3	41,6
Erkek	28,8	5,3	17,4	15,2	33,3
Toplam	21	5,9	14,7	20,6	37,8

Kız öğrencilerde % 41,6 ile en yüksek yüzde *kesinlikle katılmıyorum* ve %25,3 ile ikinci en yüksek yüzde *katılmıyorum* ifadesi olmuştur. Erkek öğrencilerde de *kesinlikle katılıyorum* %33,3 oranla en çok işaretlenen olmuştur. Ancak erkek öğrencilerde bu orana yakın olarak ifadenin zıttı olan *kesinlikle katılıyorum* da işaretlenmiştir. Kız öğrenciler ana dili farklı olan bireylere karşı daha hoşgörülü oldukları söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Farklılıkların bir arada yaşaması bakımından önemli bir olgu olan çokkültürlülüğün, ülkeler açısından bazı sorunlar ortaya çıkarması haricinde önemli getirileri de vardır. Kanada, Amerika gibi çokkültürlü toplumlara bakıldığında o ülkelerin uygulamalarının tamamının ülkemiz açısından uygulanabilir olamayacağı aşikârdır. Ancak toplumsal yapıya uygun farklı modeller kurulabilir. Şan'ın (2013) da ifade ettiği gibi Türkiye örneğinde çokkültürlülük modeli çerçevesinde çözüm arayışları yerine bu toplumda yüzyıllardır beraber yaşayan ve bu anlamda sayısız kültürel ve dini ortaklıkları olan toplulukların bir arada yaşama için daha farklı modeller kurabileceklerini ve bu konuda güçlü bir potansiyel bulunduğunun altı çizilmelidir. Çalışmanın ana ekseninde yer alan üniversite gençlerinin verdikleri ifadeler de bu umudu yaratma zeminini destekleyici niteliktedir.

Bu çalışmada toplanan veriler sonucunda, üniversite öğrencilerinin toplumsal ve bireysel farklılıklara bakışının, öğrenim gördükleri fakülte, cinsiyet gibi değişkenlerle birlikte farklılaştığı gözlemlenmiştir. Verilerin tüm topluma genellenmesinin mümkün olmamasıyla birlikte araştırma evreni bakımından önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Bireylerin fiziksel farklılıklara, toplumsal kimlik, cinsel kimlik konularına göre daha hoşgörülü ifadeler belirttikleri görülmüştür.

Dinle ilgili ifadeler yer alan cümlelerde, genellikle kararsızlık hâkim olmuş, özellikle BESYO, Teknik Bilimler ve İlahiyat öğrencilerinde bu kararsızlık ve de farklılıklara karşı görüşler daha yoğun görülmüştür. Çalışmaya dâhil edilen cinsel kimliklerle ilgili ifadede, hoşgörünün Güzel Sanatlar, Edebiyat ve Tıp fakültesi öğrencilerinde olduğunu verilen cevaplara bakarak söyleyebiliriz. Öğrenim görülen fakültelerdeki sosyal ortamın da verilen cevaplarda etkili olabileceği göz ardı edilmemeleridir. Cinsiyet değişkeninin de anlamlı farklılıklar ortaya koyduğunu görmekteyiz.

Eşcinsel arkadaş edinme ile ilgili ifadeye baktığımızda, diğer fakültelerden de olumsuz ölçek kullanan öğrenciler bulunmakla birlikte en çok İlahiyat, Teknik Bilimler ve BESYO öğrencilerinin cevapları bu yönde olmuştur. Ailelerin öğrenim durumuna göre sorulan sorularda dini içerikli olan ifadede daha radikal cevaplar verilirken, beden algısına yönelik yer alan ifadelerle ilgili tam tersi durum söz konusu olmuştur. Öğrenciler, engelli biriyle yapılacak evlilik konusunda ebeveynlerin kararlarının olumlu yönde olacağını belirtmişlerdir. Aşırı şişman ya da kısa boylu biriyle arkadaşlık etme konusu, tüm fakültelerin ortak paydada bulunduğu nokta olmuştur diyebiliriz. Genel olarak öğrencilerin birçoğunun bakış açısını fiziksel görünümün etkilemediği söylenebilir.

Sonuç olarak, cinsiyet değişkeni çalışmaya dâhil edilen ifadeler gerçeğe çoğunlukla anlamlı farklılık göstermiştir. Çalışma sonunda kız öğrencilerin farklılıklara yönelik – fakülteler arasında ufak farklılıklar olsa da- daha açık ve hoşgörülü olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte de değişken olarak önem arz etmiştir. Özellikle dini ve kimlikle ilintili konularda İlahiyat, BESYO ve Teknik Bilimler öğrencilerinin diğer fakülte öğrencilerine göre farklılıklara bakışının daha kapalı olduğunu görüyoruz. Bu fakülte öğrencilerinin verdikleri cevap dağılımlarına bakıldığında sosyal ortamda birbirlerinden fikirsel anlamda

etkilendikleri de söylenebilir. Tabloların geneline baktığımızda hoşgörünün en çok Edebiyat, Güzel Sanatlar, Tıp, Fen ve Mühendislik fakültesi öğrencilerinde olduğunu görebiliriz. Kısacası, arkadaş grupları, cinsiyet, öğrenim görülen fakülte, ailelerin öğrenim durumu ve bilinç seviyeleri gibi faktörler farklılıklara bakışı ve hoşgörü düzeyini etkilemektedir. Elbette çalışmanın örnekleme özelinde düşünüldüğünde çıkan sonuçları tüm topluma genellemenin hata olacağını ve toplumsal değişme ışığında dinamiklerin değişebileceğini kabul etmek gerekir. Ancak örneklem bazında genç kuşağın farklılıklara bakışının bir kısmını yansıtması bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmada yer alan ifadeler üniversite öğrencilerinin verdiği ifadeler ışığında gelecekteki toplumsal yaşamda bireylerin toplumsal ve bireysel farklılıklara daha olumlu bakacağı umudunun taşınabileceği çıkarımı yapılabilmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

**University Students' Opinions on Social Differences
within the Context of Multiculturalism: Focus on
Faculties, Sex and Parental Education as Major Vari-
ables**

*

Gizem Senem – Arda Arıkan
Antalya University

Multiculturalism is a historical and anthropological reality for all post-industrial societies. The social structure we live in agrees with this historical reality to a great extent. Today, a closer look at social structures shows that a possibility for living in a socially homogeneous society has lost its credibility. As younger generations are in constant interaction with other individuals from different nationalities or ethnic groups through the Internet, it can be estimated that experiencing social differences will gain a new momentum in the future. When the results of the study are examined, it can be said that younger generations have different opinions than the individuals in the past social structure. From this point of view, studies have been carried out for Akdeniz University which is one of the institutions with the greatest diversity in student profile in our country. Hence, this study was conducted in order to collect the opinions of university students on social differences. On the basis of the view of social differences, questions were asked in different categories such as gender, body sensation, sect, and race, and tried to understand the points of view. In addition, it has been tried to understand the extent to which variables such as gender and faculty of education are effective in perceiving the differences. The variables selected for analyses were students' faculties in which they studied, their sexes and their parents' educational levels. A total number of 288 students (155 girls and 133 boys) from various faculties of Akdeniz University filled the questionnaire previously prepared for another study and the results were analyzed on three variables, namely, faculties studied, sex and parental education. In addition, the questions were prepared using the likert type scale frequently used in the questionnaire method. Results

showed that sex, as a variable, varied significantly as girls were found to be more open to social differences. It is possible to interpret female students as more tolerant and open-minded than male students, especially in terms of sexual identity, different religions. Of course, it should be taken into consideration that there is not a deep gender gap between the sexes in order to avoid such interpretation leading to gender comparisons or positive discrimination. The variable of faculties in which the students studied was also found to have effect on students' opinions. One of the crucial variables in which radical ideas have taken place is one of the important determinants of faculty change in religion. For example, when asked whether they are participating in the issue of whether Muslims are the most important common feature in society, they especially pointed out that the faculties of Technical Sciences and the Physical Education had a high level of involvement. On the other hand, the rate of non-participation in other faculties was high. As the results suggest, students studying at the faculties of Technical Sciences, Physical Education and Divinity were found to be more conservative when their acceptance of social differences were concerned. Students studying at the faculties of Education, Medicine, Engineering were rather less conservative while those studying at the Faculty of Arts were the most open students towards social differences based on sexual identities. There was a significant difference in gender in terms of the expression of native tongue. Almost half of the girls reported that they did not participate in this statement. In addition, students have shown to us that the decisions of parents with a disability marriage will be positive. We see the same result in other expressions about the body sensation which are included in the statements but not in the work because there is too much detail. Almost all the students have negatively expressed the expression of not wanting to be friends with an overweight person. This result actually reflects the views of the society to us in great measure. In fact, while more radical ideas come to the forefront in matters such as sexual identity, sect, and race, this study can be seen in this study, where negative judgments about the external appearance of persons in the context of body perception are not common. Lastly, parental education showed differences among students' opinions on social differences. Of course, it is necessary to acknowledge that the conclusions that arise when the specimen of the study is considered specifically will be the fault of the

whole assembly, and that the dynamics of the social change light can change.

Kaynakça / References

- Anık, M. (2012). *Kimlik ve çokkültürcülük sosyolojisi*. İstanbul: Açılım.
- Arıkan, A., ve Çetintaş, B. G. (2013). University students' perceptions of social differences and different social groups in Turkey: A pilot study. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 70, 960-962.
- Arıkan, A. (2015). *Çokkültürlülük ve çokdillilik: Tanımlar, tartışmalar ve eğitimsel uygulamalar*. Antalya: Eğiten.
- Cohen, A. P. (1999). *Topluluğun simgesel kuruluşu*. Ankara: Dost.
- Haviland, W. A. (2008). *Kültürel antropoloji*. (Çev. İnan Deniz Arguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs.
- Bozkurt, V. (2010). *Değişen Dünyada Sosyoloji: Temeller, Kavramlar, Kurumlar*. Bursa: Ekin.
- Ergil, D. (1995). *Çokkültürlülük ve çokdillilik*. Ankara: ULAKBİM.
- Kongar, E. (1997). *Küreselleşme ve kültürel farklılıklar çerçevesinde ulusal kültür*. www.kongar.org. 16 Mayıs 1997. Ankara. (30/03/2015)
- Özçalık, S. (2008). *Ötekileşme ve işlemleri*. 4-7 Eylül Karaburun Bilim Kongresi, İzmir.
- Şan, M. K. (2013). *Çokkültürlülük tartışmaları karşısında Türkiye gerçeği*. 11. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 27-30 Kasım 2013, Valetta.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Sanem, G. ve Arıkan, A. (2018). Üniversite öğrencilerinin çokkültürlülük bağlamında toplumsal farklılıklara bakışı: Fakülteler, cinsiyet ve ebeveyn eğitimi değişkeni bazında bir araştırma. *OPUS – Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 432-447. DOI: 10.26466/opus.393969